

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2312

Vragen van het lid **Van Haga** (Groep Van Haga) aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over *lagere prijzen in Duitsland voor dagelijkse boodschappen en het uitblijven van de grenseffectentoets* (ingezonden 14 februari 2023).

Antwoord van Minister **Adriaansens** (Economische Zaken en Klimaat) (ontvangen 18 april 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 1846.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Klant vlucht naar Duitsland»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Vindt u de Europese eenheid belangrijk? Zo ja, kunt u dan duiden waarom de prijs voor dagelijks boodschappen in België en Duitsland vele malen lager liggen?

Waarom draait u hardwerkende burgers een poot uit, terwijl de prijzen voor de dagelijkse boodschappen in Duitsland veel lager liggen door lagere btw en accijnzen? Kunt u deze vraag gedetailleerd beantwoorden?

Antwoord 2 en 3

Ik vind de Europese eenheid belangrijk. Het vrije verkeer van personen, goederen en diensten is een groot goed. Met de euro als gezamenlijke munt kunnen prijzen in verschillende landen gemakkelijker vergeleken worden, wat de concurrentie tussen bedrijven bevordert en de consument ten goede komt. Voor de accijnzen kent de EU minimumtarieven. Lidstaten zijn vrij om hogere accijns te heffen. Zij kunnen hier meerdere redenen voor hebben. De reden kan bijvoorbeeld budgettair zijn ingegeven, maar kan ook zijn om nationaal beleid op het terrein van bijvoorbeeld klimaat of preventie te ondersteunen. Het is niet zo dat de prijzen voor dagelijkse boodschappen over het algemeen lager liggen in onze buurlanden. Uit cijfers van Eurostat blijkt juist dat voedsel en niet-alcoholische dranken in Nederland relatief goedkoper zijn dan

¹ De Telegraaf, 13 februari 2023, «Klant vlucht naar Duitsland»

in Duitsland of België in 2021.² Dat betekent echter niet dat er helemaal geen prijsverschillen bestaan. Deze worden met name veroorzaakt door factoren als concurrentie en prijsgevoeligheid, maar ook verschillende accijns- en btw-tarieven spelen een rol bij de totstandkoming van marktprijzen. Voor alcoholische dranken geldt dat in Nederland de accijns op bier hoger is dan in België en Duitsland. Voor wijn is de Nederlandse accijns hoger dan in Duitsland en fractioneel hoger dan in België. Voor gedistilleerde dranken geldt dat de Nederlandse accijns hoger is dan in Duitsland, maar weer substantieel lager is dan in België.³ De verschillen in btw-tarieven voor dagelijkse boodschappen met onze buurlanden zijn beperkt: 9% in Nederland, 7% in Duitsland en 6% in België.

De accijnzen in omliggende landen zijn niet bepalend voor de Nederlandse accijnstarieven. Wel worden grenseffecten bij wijzigingen in het accijnsbeleid meegenomen. In beginsel bepalen aanbieders van producten en diensten zelf hun prijzen en in hoeverre zij belastingverhoging en -verlaging aan hun klanten doorberekenen.

Vraag 4 en 5

Bent u zich ervan bewust dat in de grensregio hele stukken niemandsland ontstaan, doordat Nederlanders massaal in het buitenland boodschappen gaan doen? Bent u op de hoogte van het feit dat de regionale economie keihard wordt geraakt doordat vrijwel alle mensen uit de grensregio hun levensmiddelen, verzorgingsproducten, maar ook alcohol in België en Duitsland halen? Kunt u deze vraag gedetailleerd beantwoorden?

Bent u bekend met het feit dat het voorzieningenniveau wordt uitgehold en de leefbaarheid ernstig onder druk komt te staan?

Antwoord 4 en 5

Naar aanleiding van de aanpassing van het lage btw-tarief in 2019 heeft het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility (ITEM) onderzoek gedaan naar de grenseffecten daarvan. De voornaamste conclusie van dit onderzoek tendert naar een beperkte impact van prijsveranderingen op het grensoverschrijdende bestedingsgedrag van consumenten, gegeven de bestaande prijsverschillen aan weerszijden van de grens en de vaak ook grote prijsverschillen binnen Nederland (tussen bijvoorbeeld verschillende supermarktketens).

Empirische studies als deze laten daarnaast zien dat de mate waarin belastingverhogingen en bijbehorende prijsstijgingen leiden tot grenseffecten erg afhankelijk is van de context en daarnaast sterk kan verschillen tussen producten. Er is een grote variatie in de doorberekening van prijsverschillen door bedrijven aan consumenten: het is erg product-, dienst- en grens-streekafhankelijk.

Grote prijsverschillen tussen binnenlandse supermarkten waarbij de duurdere supermarkten ondanks de hogere prijzen concurrerend en winstgevend zijn, impliceren dat niet uitsluitend prijsverschillen bepalend zijn voor het koopgedrag van consumenten. De keuze van de consument om in Nederland of in het buitenland aankopen te doen wordt, naast prijsverschillen, beïnvloed door veel factoren, zoals de openingstijden van winkels, de sfeer, de kwaliteit van producten en de taal.

Het is duidelijk dat individuele bedrijven in een aantal gevallen concurrentie ervaren van bedrijven over de grens. Er zijn mij echter geen aanwijzingen bekend van het ontstaan van hele stukken niemandsland in de grensregio's. Ik heb bovendien geen aanwijzingen dat het voorzieningenniveau in grensregio's daadwerkelijk wordt uitgehold ten gevolge van prijsverschillen met de buurlanden, waardoor de leefbaarheid ernstig onder druk zou staan. Het generieke beeld dat wordt geschetst herken ik niet.

² Daarnaast laat Eurostat ook zien dat de inflatie in deze landen vergelijkbaar is geweest in 2022. Daarom zullen de prijzen naar verwachting niet verder uiteen zijn gelopen.

³ Volgens nationale tarieven zoals opgenomen in Taxes in Europe Database. Genoemde vergelijking is op basis van: bieraccijns 12 graden Plato (4,8% alcohol), wijnaccijns niet-mousserende wijn en gedistilleerd voor 35 volumeprocent alcohol.

Vraag 6

Wilt u eindelijk werk maken van de lang geleden beloofde grenseffectentest, waarmee gekeken gaat worden naar het eventuele effect van nieuw beleid vanuit Den Haag in de grensregio's, teneinde de concurrentiepositie met de buurlanden niet verder te verslechteren? Kunt u deze vraag gedetailleerd beantwoorden?

Antwoord 6

Het kabinet heeft sinds 2021 als verplichte kwaliteitseis in het integraal afwegingskader (IAK) opgenomen, om bij voorgenomen (nieuw of gewijzigd) beleid en regelgeving – wanneer aan de orde – ook rekening te houden met grenseffecten. Ter ondersteuning van deze verplichte kwaliteitseis is een Leidraad Grenseffecten opgesteld. Nederland is hiermee koploper in Europa. Conform genoemde leidraad houdt ook het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat bij ontwikkeling van nieuw beleid of wetgeving, herziening van beleid of wetgeving of bij implementatie van Europees recht rekening met grenseffecten.